

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้จัดแบ่งเป็นหัวเรื่องตามลำดับดังต่อไปนี้

1. การอ่าน
 - 1.1 ความหมายของการอ่าน
 - 1.2 ความสำคัญและคุณค่าของการอ่าน
 - 1.3 ความสนใจในการอ่านของเด็กวัยต่าง ๆ
2. การอ่านจับใจความ
3. หนังสือสำหรับเด็ก
4. หนังสือการ์ตูนภาพยกระดับ
5. จิตวิทยาเกี่ยวกับการเรียนรู้
6. ความชอบ
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การอ่าน

ความหมายของการอ่าน การอ่านเป็นการแสวงหาความรู้ให้กับตัวเองไม่ว่าจะเป็นการอ่านเพื่อความรู้ อ่านเพื่อเป็นการพักผ่อนสมอง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้อ่าน ผู้ที่อ่านมากและอ่านเป็นจะได้เปรียบในการรับรู้ กล่าวได้ว่าการอ่านเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกคน นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการอ่าน ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2538, หน้า 900) ได้ให้ความหมายของการอ่านคือ ออกเสียงตามตัวหรือเข้าใจความจากตัวหนังสือ สังเกตหรือพิจารณาดูเพื่อเข้าใจคตินัย (ไทยเดิม)

วัฒนา บุญเสนอ (2534, หน้า 91) กล่าวว่า หลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเน้นให้เด็กมีการพัฒนาทางภาษาในด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน เด็กควรจะมีความรู้ความเข้าใจหลักเกณฑ์พื้นฐานของการเรียนภาษา จนสามารถใช้ภาษาติดต่อสื่อสารทั้งรับและส่งได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีนิสัยรักการอ่าน รู้จักเลือกและใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองด้วยการอ่าน

กรมวิชาการ (2534, หน้า 20) ได้กล่าวถึงหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ไว้ว่า หลักสูตรการประถมศึกษา เน้นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐานให้คงสภาพอ่านออกเขียนได้ คิดคำนวณได้ และสามารถดำรงตนเป็นพลเมืองดีในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

วสุณี รักษาจันทร์ (2531, หน้า 2) ได้ให้ความหมายของการอ่าน หมายถึง การรับเอาตัวอักษรที่ปรากฏแก่สายตา นั้น มาแปลออกเป็นความหมายซึ่งความหมายที่ผู้อ่านแปลออกมาได้นั้น ควรตรงกันกับความหมายที่ผู้เขียนตั้งเอาไว้ จึงจะเป็นการอ่านที่ดีและถูกต้องตามจุดหมาย

สุขุม เฉลยทรัพย์ (2531, หน้า 13) ได้อธิบายความหมายของการอ่านไว้ว่า “การอ่าน คือ กระบวนการค้นหาความหมาย หรือความเข้าใจจากตัวอักษรและสัญลักษณ์อื่น ๆ ที่ใช้แทนความคิดเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ของผู้อื่น เป็นกระบวนการรวบรวมการตีความหมายและการประเมินความเห็นเหล่านั้น”

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงบรรยายถึงความสำคัญของการอ่านหนังสือ ในการประชุมสามัญประจำปี พ.ศ. 2530 ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย สรุปได้ดังนี้ (จินตนา ใบกาชูญี, 2534 ก, หน้า 58)

1. การอ่านหนังสือทำให้ได้เนื้อหาสาระความรู้มากกว่าการศึกษาหาความรู้ด้วยวิธีอื่น ๆ เช่น การฟัง
2. ผู้อ่านสามารถอ่านหนังสือได้โดยไม่มีการจำกัดเวลาและสถานที่ สามารถนำไปไหนมาไหนได้
3. หนังสือเก็บได้นานกว่าสื่ออย่างอื่น ซึ่งมักมีอายุการใช้งานโดยจำกัด
4. ผู้อ่านสามารถฝึกการคิดและสร้างจินตนาการได้เองในขณะที่อ่าน
5. การอ่านส่งเสริมให้สมองดี มีสมาธิมากกว่าและมากกว่าสื่ออย่างอื่น ทั้งนี้เพราะขณะอ่านจิตใจจะต้องมุ่งมั่นอยู่กับข้อความ พินิจพิเคราะห์ข้อความ
6. ผู้อ่านเป็นผู้กำหนดการอ่านได้ด้วยตนเอง จะอ่านคร่าว ๆ อ่านละเอียด อ่านข้ามหรืออ่านทุกตัวอักษรเป็นไปตามใจผู้อ่าน หรือจะเลือกอ่านเล่มไหนก็ได้ เพราะหนังสือมีมากสามารถเลือกอ่านเองได้
7. หนังสือมีหลากหลายรูปแบบ และราคาถูกกว่าสื่ออย่างอื่น จึงทำให้สมองผู้อ่านเปิดกว้าง สร้างแนวคิดและทัศนะได้มากกว่า ทำให้ผู้อ่านไม่ติดอยู่กับแนวคิดใด ๆ โดยเฉพาะ
8. ผู้อ่านเกิดความคิดเห็นได้ด้วยตนเอง วินิจจยเนื้อหาสาระได้ด้วยตนเอง รวมทั้งหนังสือบางเล่มสามารถนำไปปฏิบัติได้ด้วย เมื่อปฏิบัติแล้วเกิดผลดี

การอ่านเป็นสิ่งสำคัญในชีวิตประจำวัน เริ่มตั้งแต่อ่านหนังสือพิมพ์ อ่านชื่อนนทนาการ ป้ายจราจร ป้ายโฆษณา ฉลากยา นวนิยาย การ์ตูน การอ่านหนังสือออกมิจำลองที่เกดขึ้นเอง ตามธรรมชาติ แต่จะเกิดจากการเรียนรู้และการสั่งสอนอบรมอย่างถูกวิธี ตลอดจนฝึกทักษะในการอ่าน จนเชี่ยวชาญ เด็ก ๆ จำเป็นต้องมีเวลาในการฝึกอ่านและมีประสบการณ์จากการอ่าน และหนังสือ ที่ให้เด็กอ่านควรเป็นหนังสือที่เหมาะสมทั้งในด้านการรู้ค่า ข้อความ และเนื้อหาที่เหมาะสมกับวัย ตลอดจนเรื่องราวที่เร้าใจอยากให้เด็กอ่านด้วย

ความสำคัญและคุณค่าของการอ่าน ปัจจุบันเป็นยุคข้อมูลข่าวสารจำเป็นต้องใช้ทักษะ การอ่านเพื่อทำความเข้าใจข่าวสารใหม่ๆ เพื่อให้ผู้อ่านเป็นผู้มีความคิดที่ทันสมัย และทันต่อสถานการณ์ วิทยาการใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นบนโลกใบนี้ ก็ล้วนแต่จำเป็นต้องใช้ทักษะการอ่านเป็นพื้นฐานเพื่อการรับรู้ ทั้งสิ้น นักการศึกษาได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ ดังนี้

สุขุม เฉลยทรัพย์ (2531, หน้า 5) กล่าวถึงความสำคัญในการอ่านว่า การอ่านเป็นพื้นฐาน สำคัญที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ ซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ผู้อ่าน เพราะ

1. ผู้ที่อ่านมากจะประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ เพราะได้อ่านเอกสารที่ให้ ความรู้ซึ่งสามารถนำมาปรับปรุงงานของตนอยู่เสมอ
2. ช่วยให้เป็นผู้ที่สังคมยอมรับ เพราะผู้ที่อ่านมากจะรู้จักปรับตัวเองให้เข้ากับสังคมได้ดี มีความสุขอยู่ในสังคมประชาธิปไตย
3. ผู้ที่อ่านมากจะได้รับควมบันเทิงในชีวิตมากขึ้น เพราะได้อ่านวรรณกรรมดี ๆ ที่ให้ ความเพลิดเพลินในยามว่าง

สุขุม เฉลยทรัพย์ (2531, หน้า 6-8) กล่าวถึงความสำคัญในการอ่านไว้ดังนี้

1. ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การอ่านจะช่วยให้ประชาชนเปลี่ยนแปลงไป ทัดกับความเร็วก้าวหน้าของวิชาการในทุกสาขา การอ่านจึงเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นสิ่งช่วยให้เกิด การเรียนรู้ ในขณะที่สังคมปัจจุบันเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าขยายตัวในทุกทาง โดยเฉพาะในด้านวิชาการ บุคคลจึงจำเป็นต้องปรับปรุงตนเองให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงและสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้อง เพื่อที่ จะมีความสามารถช่วยตนเองและช่วยผู้อื่นให้อยู่ในสถานะที่น่าปรารถนา

2. ในด้านความเป็นชาติที่มีอารยธรรม ถ้าประชาชนของประเทศใดมีจำนวนเปอร์เซ็นต์ ของการอ่านออกเขียนได้สูง แสดงว่าประเทศนั้นเป็นชาติที่มีอารยธรรมสูง ในขณะเดียวกันถ้าพลเมือง ของประเทศใดมีความสนใจในการอ่านหนังสือมากด้วยแล้วก็เป็นอันตัดสินใจได้ว่า พลเมือง ของประเทศนั้นก็เป็นผู้มีศีลธรรมและวัฒนธรรมสูงด้วย

3. ในด้านการดำรงชีวิต การอ่านจะช่วยได้เป็นอย่างดี เพราะการอ่านเป็นการสร้างประสบการณ์พื้นฐาน คนเราสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยการอ่าน กับทั้งยังเป็นการเตรียมตัวเพื่ออาชีพอีกด้วย นอกจากนั้นการอ่านยังส่งเสริมให้คนเกิดความเข้าใจและมีความชำนาญในวิชาชีพประเภทต่าง ๆ มากขึ้น

วาณี ฐาปนวงศ์สานติ (ม.ป.ป. อ้างถึงใน ภิญญาพร นิตยะประภา, 2534, หน้า 26) ได้กล่าวว่า สังคมทุกระดับชั้นหาคนที่ไม่สนใจในการอ่านได้น้อยมาก เพราะในชีวิตประจำวันจึงผูกพันอยู่กับการอ่านตั้งแต่เช้าจนเข้านอน ดังนั้นการอ่านจึงมีความสำคัญดังนี้

1. ให้ความรู้เรื่องทั่ว ๆ ไปแก่ชีวิตประจำวัน
2. ทำให้เป็นคนทันสมัยเสมอ
3. ยกระดับสติปัญญาให้สูงขึ้น
4. ช่วยแก้ปัญหาได้ฉับไว
5. ได้รับความจรรโลงใจ
6. ได้รับความเพลิดเพลิน
7. เป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

วรรณ โสมประยูร (2539, หน้า 121) ได้กล่าวว่า การอ่านสำคัญต่อคนทุกเพศทุกวัย และทุกสาขาอาชีพ ดังนั้นการอ่านมีความสำคัญดังนี้

1. เป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการศึกษาเล่าเรียนทุกระดับ
2. เป็นเครื่องมือติดต่อสื่อสาร เพื่อทำความเข้าใจกับบุคคล
3. ช่วยให้บุคคลสามารถนำความรู้และประสบการณ์จากสิ่งที่ได้อ่านไปปรับปรุง และพัฒนาอาชีพให้เจริญก้าวหน้าและประสบความสำเร็จได้ในที่สุด
- 4.สนองความต้องการพื้นฐานของบุคคลในด้านต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี
5. ส่งเสริมให้บุคคลได้ขยายความรู้และประสบการณ์เพิ่มขึ้น
6. หนังสือหรือสิ่งพิมพ์หลายชนิดนับว่าเป็นกิจกรรมนันทนาการที่ดี

การที่จะสอนให้เด็กเห็นความสำคัญและรักการอ่านนั้นเป็นสิ่งจำเป็นที่เด็กทุกเพศทุกวัยจะต้องได้รับการฝึกฝนมาตั้งแต่เล็ก เพื่อเป็นพื้นฐานหรือเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนต่อไปในอนาคต

ความสนใจในการอ่านของเด็กวัยต่าง ๆ ความสนใจในการอ่านของเด็กขึ้นอยู่กับตัวของเด็ก ซึ่งประกอบด้วย ความพร้อมทางร่างกาย สมอ อารมณ์ และความพร้อมทางวิชาการ เมื่อเด็กเริ่มหัดอ่านหนังสือจะสนใจหนังสือที่มีภาพประกอบสวย และสีสวยงาม ชวนให้อยากอ่าน และถือว่เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยเร้าความสนใจให้เด็กอ่านหนังสือได้เอง

ภิญญาพร นิตยะประภา (2534, หน้า 42) และจินตนา ไบกาซูยี (2534 ข, หน้า 39) ได้กล่าวถึงความสนใจในการอ่านหนังสือของเด็กวัย 8-11 ขวบ (ป.3-ป.4) สนใจเรื่องเป็นจริงเพิ่มมากขึ้นเกี่ยวกับการผจญภัย การทดลองง่าย ๆ สำหรับเด็กผู้ชายเด็กผู้หญิงสนใจแตกต่างกันออกไป เช่น การแต่งกาย เสื้อผ้า การบ้านการเรียน เรื่องที่เด็กผู้หญิงเด็กผู้ชายชอบเหมือนกัน เช่น วรรณคดี นิยายสำหรับเด็กง่าย ๆ เทพบุตร ชาคก สุภายิต คำพังเพยต่าง ๆ และเรื่องตลก หนังสือสำหรับเด็กวัยนี้ยังเน้นเรื่องรูปและเนื้อเรื่องเท่า ๆ กัน

วิริยะ สิริสิงห์ (2537, หน้า 52) ได้กล่าวถึง ความสนใจในการอ่านหนังสือของเด็กวัย 7-10 ปี ตามอายุสมอง ผู้อ่านกลุ่มนี้ชอบรางวัลทำดีต้องได้ดี นิทานเจ้าหญิง เจ้าชาย หรือเรื่องที่เขียน เมื่อถึงตอนจบเรื่องตัวเองได้แต่งงานกับเจ้าหญิง ได้สมบัติ ประสบความสุขสบายในชีวิต

กล่าวได้ว่า การอ่านของเด็กเป็นการศึกษาหลักจิตวิทยาที่สามารถเป็นแนวทางที่จะนำมาใช้ในการสร้างหนังสือที่ดีให้กับเด็กได้เป็นอย่างดี เพราะวัยเด็กเป็นวัยที่บริสุทธิ์ การสร้างหนังสือสำหรับเด็กควรเหมาะสมกับวัยของเด็กเป็นสำคัญ ผู้วิจัยพยายามสร้างให้ตรงกับความต้องการและความสนใจมากที่สุด

การอ่านจับใจความ

ความหมายของการอ่านจับใจความ

เสริมศรี หอทิมาวรกุต (2527, หน้า 57) ได้ให้ความหมายของการอ่านจับใจความว่า การอ่านจับใจความ เป็นการอ่านเพื่อทำความเข้าใจเนื้อเรื่องต้องการทราบว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร มีความสำคัญตรงไหน และหมายความว่าอย่างไร จะเห็นได้ว่าการอ่านจับใจความส่วนใหญ่จะเน้นในเรื่องของความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน ค้นหาสาระหรือประเด็นสำคัญของเรื่องที่อ่านได้

บำเพ็ญ ะวีน และเอมอร ชินตะโสภณ (2529, หน้า 75) ได้ให้ความหมายของการอ่านจับใจความไว้ว่า เป็นความเข้าใจจากการอ่าน ซึ่งสามารถแยกแยะประเด็นหลักและประเด็นรองได้

สุวรรณา รัตนธรรมเมธี (2532, หน้า 15) ได้สรุปความหมายของการอ่านจับใจความว่า หมายถึง การทำความเข้าใจเนื้อเรื่องหรือข้อความที่อ่าน สามารถจับสาระสำคัญแปลความหมายของสิ่งที่อ่านและเข้าใจจุดหมายสำคัญของเรื่องนั้นได้

วิชานันท์ สีนสถาพรพงศ์ (2534, หน้า 33) กล่าวว่า การอ่านจับใจความ หมายถึง การทำความเข้าใจและแปลความหมายของเนื้อเรื่องหรือข้อความที่อ่าน สามารถจับสาระสำคัญ และเข้าใจจุดหมายสำคัญของเรื่องนั้นได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง

จากความหมายของการอ่านจับใจความดังกล่าว สรุปได้ว่า การอ่านจับใจความหมายถึงความสามารถของผู้อ่านที่จะทำความเข้าใจแปลความหมายของเนื้อเรื่องหรือข้อความที่อ่านสามารถจับสาระสำคัญ และเข้าใจจุดหมายสำคัญของเรื่องนั้น ๆ ได้อย่างถูกต้อง

ความสำคัญของการอ่านจับใจความ หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 กลุ่มทักษะภาษาไทยได้เน้นเรื่องการสอนอ่านจับใจความอย่างมาก เพราะถ้านักเรียนมีพื้นฐานทักษะการอ่านจับใจความที่ดี ย่อมสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาหาความรู้ในสาขาวิชาอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี

สมบัติ มหารศ (2523, หน้า 47) ได้เสนอความสำคัญของการอ่านจับใจความไว้ว่า การอ่านจับใจความย่อมทำให้คนมีความฉลาดรอบรู้และเป็นคนปราชญ์ได้ในอนาคต ดังนั้นต้องให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการอ่านจับใจความว่า การอ่านจับใจความเป็นเครื่องมือในการพัฒนาความพร้อม พัฒนานิสัยและทักษะความรู้ให้ผู้เรียนทุกคน

ผกาศรี เย็นบุตร (2526, หน้า 76) ได้ให้ความเห็นว่า การอ่านเพื่อจับใจความเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการอ่านหนังสือทุกประเภท และยังเป็นพื้นฐานในการอ่านเพื่อแสดงความคิดเห็น เพื่อตีความหรือเพื่อวิจารณ์อีกด้วย

สุสติ ภูอินทร์ (2526, หน้า 53) ได้กล่าวว่า ความสามารถในการอ่านจับใจความจะช่วยให้อ่านหนังสือได้รวดเร็ว การอ่านจับใจความจึงจำเป็นต้องฝึกฝนอยู่เสมอไม่ว่าจะอ่านเรื่องอะไรหรืออยู่ในระดับไหนก็ตาม เพราะถ้าไม่สามารถอ่านจับใจความได้ก็จะไม่ได้ประโยชน์จากการอ่านเท่าที่ควร

พรทวี ไชยเนตร (2528, หน้า 62) กล่าวว่า ทักษะการอ่านจับใจความเป็นทักษะที่มีความสำคัญในการอ่านมากที่สุด เพราะทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวที่ผู้เขียนประสงค์ให้ผู้อ่านทราบ ถ้าผู้อ่านขาดทักษะนี้แล้วย่อมประสบความล้มเหลวในการอ่านอย่างแน่นอน

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การอ่านจับใจความเป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการอ่านหนังสือทุกประเภท ทั้งนี้เพราะทักษะการอ่านจับใจความจะช่วยให้บุคคลอ่านหนังสือได้รวดเร็ว สามารถเข้าใจเรื่องราวและความหมายของเรื่องต่าง ๆ ที่ผู้เขียนประสงค์ให้ผู้อ่านทราบได้อย่างถูกต้องซึ่งถ้าผู้อ่านขาดทักษะด้านการอ่านจับใจความแล้วย่อมประสบความล้มเหลวในการอ่านอย่างแน่นอน

ลักษณะของการอ่านจับใจความ การอ่านจับใจความมีลักษณะสำคัญ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเข้าใจเรื่องราวในลักษณะต่างกัน

บอนด์ และทิงเกอร์ (Bond & Tinker, 1993, p. 235) ได้เสนอสิ่งที่ เป็นพื้นฐานของความเข้าใจในการอ่านจากส่วนย่อยไปจนถึงความเข้าใจในส่วนรวม ผู้อ่านที่มีความเข้าใจในการอ่านในสิ่งที่ตนเองต้องอ่านจะมีลักษณะดังนี้

1. ความเข้าใจความหมายของคำ
2. ความเข้าใจหน่วยความคิดจากกลุ่มคำ
3. ความเข้าใจประโยค
4. ความเข้าใจความเป็นตอน ๆ
5. ความเข้าใจเรื่องราวทั้งหมด

ชาวล แพร์ตกุล (2520, หน้า 135) ได้เสนอความคิดเกี่ยวกับความเข้าใจในการอ่านไว้ว่า ความเข้าใจในการอ่านเป็นความสามารถในการผสมแล้วขยายความรู้ความจำให้กว้างไกลออกไป จากเดิมอย่างสมเหตุสมผล ความเข้าใจเป็นสมรรถภาพทางปัญญา เป็นความสามารถของสมอง ที่จะคัดแปลงความรู้ให้มีรูปลักษณะใหม่ แล้วนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นที่แปลกออกไป ซึ่งผู้ที่จะกระทำเช่นนั้นได้จะต้องมีคุณสมบัติ 4 ประการ คือ

1. รู้ความหมายและรายละเอียดย่อย ๆ ของเรื่องนั้นมาก่อนแล้ว
2. รู้ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ระหว่างชั้นความรู้อย่อย ๆ เหล่านั้น
3. สามารถอธิบายชี้แจงสิ่งเหล่านั้นให้ผู้อื่นทราบได้ด้วยภาษาของตนเอง
4. สามารถตอบและอธิบายสิ่งอื่นที่มีสภาพทำนองเดียวกันกับที่เคยรู้มาแล้วได้

จากคุณสมบัติข้างต้น สามารถแสดงออกได้ 3 ประการ คือ

1. การแปลความ (Translation) คือ ความสามารถแปลความหมายของสิ่งต่าง ๆ

โดยแปลตามลักษณะหรือนัยของเรื่อง ซึ่งเป็นความหมายที่ถูกต้องและใช้ได้ดีสำหรับเรื่องนั้น โดยเฉพาะ

2. การตีความ (Interpretation) คือ ความสามารถจับความสัมพันธ์ระหว่างส่วนย่อย ของเรื่องนั้นจนสามารถจะนำมากล่าวแบบนัยหนึ่งได้

3. การขยายความ (Extrapolation) คือ ความสามารถขยายความหมายและนัยของเรื่อง ให้กว้างไกลออกไปจากสภาพข้อเท็จจริงได้

จากลักษณะการอ่านจับใจความดังกล่าวอาจสรุปได้ว่า การอ่านจับใจความ มีลักษณะ เป็นพฤติกรรมทางสมอง (Cognitive) ในขั้นความเข้าใจ ซึ่งจะแสดงออกในขั้นของการแปลความ ตีความ และขยายความจากข้อความหรือเนื้อเรื่องที่อ่านได้ถูกต้องเหมาะสม

หนังสือสำหรับเด็ก

ความหมายของหนังสือสำหรับเด็ก เป็นหนังสือที่สร้างขึ้นเพื่อให้เด็กอ่านโดยเฉพาะ เพราะโลกของเด็กนั้นแตกต่างจากโลกของผู้ใหญ่ โดยเฉพาะโลกของเด็กเต็มไปด้วยจินตนาการที่สร้างจากความฝัน เป็นเรื่องที่สนุกสนานบันเทิงใจ มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของหนังสือสำหรับเด็กไว้ดังนี้

จินตนา ไบกาซูยี (2534 ข, หน้า 22) หนังสือสำหรับเด็ก คือ หนังสือที่จัดทำขึ้นเพื่อให้เด็กได้ใช้ในการฟัง อ่าน และเรียนรู้ ด้วยเนื้อหาสาระที่มุ่งให้ความรู้ โดยใช้วิธีเขียน การจัดทำ และรูปแบบที่เหมาะสมกับวัย ความสนใจ และความสามารถในการอ่านของผู้อ่าน

ภิญญาพร นิติยะประภา (2534, หน้า 1) หนังสือสำหรับเด็ก คือ หนังสือที่เขียนขึ้นเพื่อให้เด็กอ่าน เป็นหนังสือประเภทให้ความเพลิดเพลินบันเทิง แต่มีวิธีเขียนที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละวัย

วินัย รอดจ้าย (2534, หน้า 8) อธิบายว่า หนังสือสำหรับเด็ก คือ หนังสือที่จัดทำให้เด็กได้อ่าน โดยมุ่งหวังว่าเด็กจะได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ได้รับความรู้จากการอ่านหนังสือ เพื่อนำไปพัฒนาความคิดของตนเองในวัยที่เจริญเติบโตขึ้น

หนังสือสำหรับเด็กเป็นหนังสือสร้างขึ้นเพื่อให้เด็กได้อ่าน ดู และเรียนรู้อย่างสนุกสนาน โดยคำนึงถึงความสนใจและความต้องการของเด็กเป็นพื้นฐานสำคัญ และภาษาที่ใช้ควรง่ายต่อความเข้าใจ เพื่อให้เด็กเกิดการพัฒนาทางด้านสติปัญญาต่อไปในอนาคต

ประเภทของหนังสือการ์ตูนเด็ก สามารถแบ่งประเภทของหนังสือสำหรับเด็ก แบ่งได้หลายวิธี ตามเกณฑ์ต่าง ๆ แล้วแต่ผู้แบ่งจะยึดหลักเกณฑ์ใดมาใช้ ซึ่งจากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ มีนักการศึกษาหลายท่านได้แบ่งประเภทหนังสือสำหรับเด็กไว้ดังนี้

วินัย รอดจ้าย (2534, หน้า 9) ได้แบ่งหนังสือการ์ตูนเด็กเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. หนังสือที่แต่งขึ้นเพื่อให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่เด็ก ได้แก่ นิทาน นวนิยาย เรื่องสั้น เรื่องแปล และหนังสือการ์ตูน การใช้ภาพการ์ตูนช่วยให้การเรียนรู้จากนามธรรมเกิดเป็นรูปธรรมขึ้น ง่ายแก่การเข้าใจ

2. หนังสือที่ให้ความรู้แก่เด็ก แบ่งเป็น สารคดีทั่วไป สารคดีชีวประวัติ และสารคดีท่องเที่ยว ที่เน้นให้ผู้อ่านได้ความรู้และความเพลิดเพลิน

3. ร้อยกรองสำหรับเด็ก แบ่งเป็น เพลงกล่อมเด็ก เพลงปลอบเด็ก และร้อยกรองสำหรับเด็กอื่น ๆ แบ่งเป็น เพลงประกอบการเล่น ปริศนาคำทาย บทกลอนสอนใจวัยรุ่น ซึ่งแฝงด้วยคติธรรม

จินตนา ไบกาซูยี (2534 ข, หน้า 24-25) ได้แบ่งหนังสือสำหรับเด็กไว้ดังนี้

1. หนังสือเรียน เรียนในชั้นเรียนและประกอบการเรียน
2. หนังสืออ่านทั่วไปที่มีใช้หนังสือเรียน ซึ่งมุ่งหมายให้ความรู้ หรือความเพลิดเพลินอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือให้ทั้งความรู้และความเพลิดเพลินควบคู่กันไป

3. นิยายสาร วารสาร และการ์ตูน

ไฮเดรท (Hidreth, 1958, pp. 139-307) ได้แบ่งหนังสือการ์ตูนออกเป็น 8 ประเภท คือ

1. นวนิยายทางวิทยาศาสตร์ (Science Fiction)
 2. อาชญากรรมและการสืบสวน (Crime and Detective)
 3. เรื่องจริง (True Stories)
 4. การ์ตูนเกี่ยวกับความรัก (Romance)
 5. สารคดีอย่างสั้น (Condensed Classic)
 6. เรื่องเกี่ยวกับสัตว์ (Animal Stories) เป็นการ์ตูนที่เหมาะสมสำหรับเด็กเล็ก เป็นเรื่องที่ก่อให้เกิดความรู้สึกนึกคิดในเชิงตลกขบขันประกอบการสอนให้เด็กมีความรักใคร่เอ็นดูและเมตตา กรุณาต่อสัตว์
 7. เรื่องเกี่ยวกับตะวันตกและผจญภัย (Westerns and Adventure Stories) ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของอารยธรรมตะวันตกสมัยโบราณ เช่น เรื่องของอัศวินคาวบอย ซึ่งมีการต่อสู้กันระหว่างพวกธรรมะกับอธรรมหรือเรื่องราวเกี่ยวกับการผจญภัยในป่า การต่อสู้กับสัตว์ป่า การผจญภัยในห้วงอวกาศ มนุษย์กายสิทธิ์ กับอิทธิฤทธิ์เหนือมนุษย์ธรรมดา
 8. หนังสือการ์ตูนเชิงสนเทศ (Information Comic Books) เป็นหนังสือการ์ตูนที่เกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้ เป็นหนังสืออ่านประกอบที่ให้ข้อคิดความรู้เชิงวิชาการอันเป็นการอธิบายเรื่องยาก ๆ ให้เข้าใจ โดยการอาศัยภาพการ์ตูน เช่น เรื่อง พลังงานปรมาณูเพื่อสันติ เป็นต้น
- จากความหมายของหนังสือสำหรับเด็กที่กล่าวมาสรุปได้ว่า หนังสือสำหรับเด็ก หมายถึงหนังสือที่จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กได้อ่านมุ่งให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินและได้สาระความรู้จากเรื่องที่อ่านเป็นสำคัญ

หนังสือการ์ตูน

ความหมายของหนังสือการ์ตูน “การ์ตูน” เป็นองค์ประกอบสำคัญที่สามารถช่วยให้เด็กเกิดความคิดรวบยอด และเข้าใจเรื่องราวในหนังสือได้รวดเร็วขึ้น ช่วยเสริมสร้างให้เกิดจินตนาการ ทำให้เด็กสามารถตีความหมายได้ชัดเจน และตรงกับจุดมุ่งหมายของเนื้อเรื่อง

ศักดิ์ชัย เกียรติจินา และอนงค์ รัตนปิณฑาภรณ์ (2534, หน้า 77) ได้กล่าวถึง การ์ตูน หมายถึง ภาพวาดในลักษณะง่าย ๆ มักเขียน ใช้สี ในลักษณะไม่เหมือนภาพในโลกแห่งความเป็นจริง เป็นภาพที่เลียนแบบธรรมชาติ รูปทรงเรขาคณิต หรือรูปร่างอิสระที่ลดทอนรายละเอียดที่ไม่จำเป็นออก โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสื่อความหมายแทนตัวหนังสือ

ราชบัณฑิตยสถาน (2538, หน้า 90) ได้ให้ความหมายว่า การ์ตูน หมายถึง ภาพล้อ ภาพตลก บางทีเขียนเป็นภาพบุคคล บางทีเขียนเป็นภาพแสดงเหตุการณ์ที่ผู้เขียนตั้งใจล้อและให้ดูรู้สึกลบขัน บางทีก็เขียนเป็นเรื่องราวต่อเนื่องกัน

เดวิด (David, n.d. อ้างถึงใน อิทธิพล ราศรีเกรียงไกร, 2534, หน้า 71) ได้กล่าวไว้ว่า การ์ตูน คือ การขีดเขียนอย่างหนึ่งเพื่อแสดงแบบอย่างหรือสัญลักษณ์ให้เกิดการขบขัน หัวขบขัน ล้อเลียน หรือเยาะเย้ย เสียดสี จะมีข้อความบรรยายหรือไม่ก็ได้

ทวีศักดิ์ ไชยมาโย (2535, หน้า 20) กล่าวว่า การ์ตูน เป็นภาพวาดที่ใช้แทนภาพจริง ซึ่งต้องการแสดงความคิด ล้อเลียน เสียดสี ขวนให้ตลกขบขัน เพื่อสร้างความสนใจผู้ดูหรือผู้อ่าน ซึ่งมีคำอธิบายสั้น ๆ หรือไม่ก็ได้ และมักทำกรอบคำพูดไว้เพื่อให้ผู้ดูหรือผู้อ่านเข้าใจง่าย

จากความหมายของการ์ตูนที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การ์ตูนเป็นภาพวาด เพื่อให้ผู้ดู เกิดความรู้สึกกล้อยตามในแง่ของความตลกขบขัน ขวนหัว เสรี น่าเอ็นดู หรือล้อเลียน โดยยึดเอาลักษณะเด่น ๆ ของสิ่งที่จะวาดนั้นเป็นจุดเร้าความสนใจ อาจใช้การ์ตูนเป็นสื่อแทนตัวหนังสือ ซึ่งจะมีคำบรรยายหรือไม่ก็ได้

ประเภทของหนังสือการ์ตูน การแบ่งประเภทของหนังสือการ์ตูนมีหลักมากมาย แตกต่างกันไป ซึ่งนักการศึกษาได้แบ่งการ์ตูนออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

หทัย ตันหยง (2529, หน้า 208) ได้แบ่งประเภทของหนังสือการ์ตูนสำหรับเด็กไว้ดังนี้

1. การ์ตูนต่างประเทศ ซึ่งลอกเลียนรูปแบบมาจากการ์ตูนอเมริกา ญี่ปุ่น เป็นต้น
2. การ์ตูนวรรณคดี เช่น เรื่อง สังข์ทอง จันทราโครพ เป็นต้น
3. การ์ตูนขวนฝืน ได้แก่ การ์ตูนที่เน้นเรื่องราวเกี่ยวกับความงดงามของธรรมชาติ
4. การ์ตูนผจญภัย ได้แก่ การ์ตูนที่เน้นเรื่องราวการต่อสู้ผจญภัย
5. การ์ตูนวิทยาศาสตร์ เน้นเรื่องความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์
6. การ์ตูนเทพนิยาย เน้นเรื่องเวทมนตร์ นางฟ้า อิทธิปาฏิหาริย์
7. การ์ตูนขวนหัว เน้นเรื่องขวนตลกขบขัน

8. การ์ตูนนิยายชีวิต เน้นเรื่องความสุข ความทุกข์ ความเป็นอยู่ การทำมาหากิน
 9. การ์ตูนคารา เน้นเรื่องคาราและนักแสดงโดยนำมาผสมกับภาพการ์ตูน
 10. การ์ตูนป๊อปอัพ (Pop-up) เป็นการ์ตูนแสดงมิติเคลื่อนไหวบนหน้าหนังสือ
- ซึ่งเป็นการ์ตูนยุคใหม่

กฎหมาย นิติยะประภา (2534, หน้า 57) ได้แบ่งประเภทของหนังสือการ์ตูน สรุปได้ว่าหนังสือการ์ตูนมี 3 ประเภท คือ

1. การ์ตูนหลายรสหรือนิตยสารการ์ตูน มีจุดประสงค์ให้ความบันเทิงกับผู้อ่านเป็นความตลกขบขัน ซึ่งเด็กชอบ เช่น ชัยพฤกษ์การ์ตูน เบบี้นู๋จำ ขายหัวเราะ เป็นต้น
2. นิทานภาพหรือการ์ตูนเรื่อง อาจจบในเล่มเดียวหรือหลายเล่มจบ
3. การ์ตูนคาบอัย คือ การ์ตูนที่นำเนื้อหาจากหนังสือการ์ตูน โทรทัศน์ หรือภาพยนตร์ หรือจากการ์ตูนต่างประเทศ เอามาทั้งรูปภาพ รูปเล่ม แปลเนื้อเรื่อง และบทสนทนาเป็นภาษาไทยเท่านั้น

สรุปได้ว่า การ์ตูนมีอยู่หลายประเภทแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ หนังสือการ์ตูนที่ใช้เพื่อให้ความรู้ เช่น การ์ตูนวิทยาศาสตร์ การ์ตูนเรื่องการ์ตูนวรรณคดี หรือการ์ตูนความรู้ต่าง ๆ ฯลฯ และหนังสือการ์ตูนที่ใช้เพื่อความบันเทิง เช่น นิตยสารต่าง ๆ การ์ตูนคารา การ์ตูนต่างประเทศ ฯลฯ

คุณค่าของการ์ตูนต่อการเรียนการสอน การนำการ์ตูนมาใช้ในการเรียนการสอนสามารถกระตุ้นให้นักเรียนอยากเรียน และก่อให้เกิดความสนุกสนานในขณะที่เรียนได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการศึกษาได้กล่าวถึงคุณค่าของการ์ตูนต่อการเรียนการสอน ดังนี้

สุพัตรา ชุมเกตุ (2522, หน้า 109) ได้กล่าวถึงคุณค่าของหนังสือการ์ตูนไว้ว่า

1. จะใช้เป็นเครื่องมือปลุกฝังความสนใจในการอ่านแก่เด็กเป็นเบื้องต้น ทั้งนี้เพราะเด็กมักจะสนใจรูปภาพก่อนสิ่งอื่น
2. หนังสือการ์ตูนที่ดีจะช่วยให้เด็กเกิดทักษะ หรือความชำนาญในการอ่านแก่เด็ก เพราะเด็กวัยนี้กำลังอยากรู้อยากเห็น
3. หนังสือการ์ตูนที่ดีจะช่วยให้เด็กเก็บความจากเรื่องที่ได้อ่าน เด็กส่วนมากจะอ่านได้อย่างแม่นยำ และเล่าให้คนอื่นฟังได้
4. หนังสือการ์ตูนที่ดีสามารถช่วยให้เด็กสนใจในการวาดภาพ
5. หนังสือการ์ตูนที่ดีก่อให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

6. สิ่งที่สำคัญที่สุดที่ได้จะได้อ่านหนังสือการ์ตูนที่ดีคือ ก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

7. เด็กจะได้รับความรู้ วรรณคดี เหตุการณ์ปัจจุบัน และความรู้รอบตัวอย่างกว้างขวางจากการอ่านการ์ตูน

วิททิช และชูเลอร์ (Wittich & Schuller, 1953, หน้า 340) กล่าวว่า การ์ตูนช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน หรือการใช้การ์ตูนเป็นกิจกรรมของนักเรียน ทั้งยังช่วยในเรื่องของการฝึกอ่านด้วย เพราะการ์ตูนสามารถสื่อความหมายได้ดีกว่าคำอธิบาย

วีระ พุฒกลาง (2514, หน้า 46) เขียนถึงภาพการ์ตูนว่า

1. เกิดมโนภาพที่ดีงาม
2. เกิดความสนใจมากขึ้น
3. เกิดแนวคิดที่ดี
4. เด็กจดจำได้ดี

สมักร ผลจำรูญ (2522, หน้า 32) กล่าวว่า การ์ตูนเป็นสิ่งเร้าที่มีประสิทธิภาพ ทั้งยังทำให้นักเรียนสนุกสนานเพลิดเพลินกับบทเรียนนั้น ๆ

ปีทมาวดี บุญเศรษฐ์ (2523, หน้า 80) เขียนไว้ว่า การ์ตูนถูกสร้างขึ้นเพื่อจุดประสงค์ให้ความบันเทิงเป็นประการสำคัญ

วิมล ลิมเศรษฐ์ (2527, หน้า 17) กล่าวว่า การ์ตูนนั้นสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนการสอนได้อย่างมากมาย การ์ตูนสามารถเร้าความสนใจ และกระตุ้นให้นักเรียนเกิดอยากรู้อยากเรียน เกิดความรู้สึกรื่นเริงสนุกสนาน ไม่เบื่อหน่าย สามารถสอดแทรกความคิด คติสอนใจต่าง ๆ โดยที่เด็กไม่รู้ตัว และเปิดโอกาสให้นักเรียนแต่ละคนได้ฝึกใช้สมองในการคิด เรียนรู้ และค้นคว้าด้วยตนเอง ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนการสอนเด็กในวัยประถมศึกษา จากคุณค่าของการ์ตูนที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าการนำการ์ตูนมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนมาก เพราะช่วยทำให้บทเรียนน่าสนใจ สนุกสนาน สามารถสื่อความหมายได้รวดเร็ว สอดแทรกคติสอนใจได้ง่ายปลูกฝังความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการให้กว้างไกล สรุปบทเรียนที่ยากให้เข้าใจได้ง่ายขึ้นอีก ทั้งช่วยปลูกฝังนิสัยรักการอ่านได้ทำให้เกิดทักษะในการอ่าน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มสูงขึ้น

หนังสือการ์ตูนภาพยกระดับ

ความหมายของหนังสือการ์ตูนภาพยกระดับ ปัจจุบันหนังสือการ์ตูนภาพยกระดับหรือที่เรียกกันว่า Pop-up เป็นภาพประกอบในหนังสือสำหรับเด็กที่นำเสนอภาพ เพราะภาพมีลักษณะที่ลดหลั่นกันไป มีสีสันสวยงามทำให้เด็กสนใจมาก มากกว่าหนังสือการ์ตูนที่มีขายทั่วไปตามท้องตลาด สำหรับคำว่า “ภาพยกระดับ” ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่านดังนี้

คณิต นิจรัสกุล (2534, หน้า 5) ได้ให้ความหมายของภาพสามมิติว่า “ภาพสามมิติ คือ ผลงานการใช้ภาพอีกแบบหนึ่ง โดยใช้รูปทรงเรขาคณิตซึ่งเป็นพื้นฐานง่าย ๆ มาประกอบ การสร้างสรรค์ โดยทำรูปทรงที่เหลี่ยม สามเหลี่ยม วงกลม เป็นต้น มาเป็นจุดเริ่มต้นในการจินตภาพ และสร้างสรรค์จากพื้นฐานขององค์ประกอบง่าย ๆ ธรรมชาติ โดยการพับเป็นรูปทรงต่าง ๆ แล้ว ค่อยซับซ้อนขึ้น พร้อมทั้งมีการประดิษฐ์ ประกอบการตกแต่งสีสัน และดัดแปลงให้เกิดรูปทรง แปลกใหม่ขึ้นได้

วิราภรณ์ ปนาทะกุล (2536, หน้า 16-18) กล่าวว่า งานกระดาษสามมิติ คือ งานศิลปะ กระดาษที่สามารถให้คุณค่าในการฝึกทักษะ ความสร้างสรรค์ และสร้างจินตนาการมากมาย โดยการประยุกต์งานพับกระดาษเป็นพื้นฐาน แล้วเพิ่มเติมเทคนิค งานตัดกระดาษ ก็จะได้ภาพสามมิติที่ดี มีความเหมือนจริงสวยงาม

ถวัลย์ มาศจรัส (2538, หน้า 47) กล่าวว่า หนังสือ Pop-up คือ หนังสือสามมิติ เมื่อเปิดหนังสือจะมีรูปยื่นขยายออกมาจากหน้าหนังสือ อาจจะเป็นภาพบ้านยื่นออกมา เป็นภาพสัตว์ลุกขึ้นนั่ง เป็นลักษณะภาพสามมิติ ในบางเล่มมีเสียงดนตรีประกอบ

ภนิดา จันทร์ส่อง (2541, หน้า 33) กล่าวว่า Pop-up เป็นการออกแบบทางศิลปะ ที่ใช้กระดาษสร้างเป็นภาพสามมิติ มีการจัดระเบียบตกแต่งพื้นผิว โดยการใช้หลักการออกแบบ และประดิษฐ์ด้วยมือ เป็นการให้ทั้งคุณค่าทางศิลปะและประโยชน์ใช้งาน

จากความหมายของภาพยกระดับ (Pop-up) ที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ภาพยกระดับ คือภาพมีลักษณะเป็นสามมิติ ส่วนมากเป็นลักษณะของการประดิษฐ์ภาพ ด้วยการพับผสมผสานกับการตัดกระดาษประกอบกัน ลักษณะสามมิติสร้างขึ้นโดยเลียนแบบธรรมชาติที่สร้างทุกสิ่งทุกอย่าง มีมิติในตัวเอง

ประเภทของหนังสือภาพการ์ตูนภาพยกระดืบ มีการแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ตามรูปแบบของการยกระดืบ ดังนี้

ซาทานิ (Chatani, 1984, p. 20) แบ่งประเภทของภาพยกระดืบตามลักษณะภาพ Pop-up เป็น 3 ประเภทคือ

1. การทำแบบภาพตั้ง 0 องศา เป็นวิธีการพับตามรอยเพื่อให้มาซ้อนกันและการกรีดมีการเหลื่อมล้ำกัน เป็นการซ้อนพับกระดืบให้มีความนูน ด้านหลังค่อมมีมิติ
2. การทำแบบภาพตั้ง 90 องศา ใช้การเคลื่อนที่ของภาพที่ทำให้ตั้งได้ โดยการใช้วิธีการตัดและการพับตามรอยเหมือนการค่อวยพรทั่วไป ต้องตั้งกระดืบให้ตั้งฉาก 90 องศา ในขณะที่เปิดจะไม่เปิดกางทั้งหมด ภาพจะมีลักษณะนูน ลึก เห็นชัดด้านเดียว

3. การทำแบบภาพตั้งได้ระ 180 องศา ต้องมีการออกแบบเป็นชั้นก่อน มีการประกอบขึ้นเหล่านั่นข้างนอก และใช้เทคนิคการตัดการพับตามรอย และเมื่อเปิดภาพจะเห็นได้ทุกด้านเป็นภาพลอย

โบนิง และราเดินจิซ (Bohning & Radencich, n.d. อ้างถึงใน ภนิตา จันทร์ส่อง, 2541, หน้า 35) แบ่งประเภทตามลักษณะหนังสือ Pop-up ดังนี้

1. เป็นภาพตั้งขึ้น ผุดขึ้นเป็น 3 มิติ
2. สามารถดึงให้ภาพเคลื่อนหรือเปิด-ปิดเองได้
3. การเลื่อนภาพ
4. การเคลื่อนไหวในส่วนต่างๆ ของภาพ เช่น การหมุน

ดรูว์กัณฑ์ สุดสงวน (2528, หน้า 40-41) ได้แบ่งประเภทตามลักษณะของหนังสือที่ยึดการเปิดแยกได้เป็น 3 ชนิด คือ

1. ลักษณะการเปิดหนังสือให้กางออกทำมุมกับพื้นประมาณ 90 องศา เป็นลักษณะการทำหนังสือที่ง่ายกว่าแบบอื่น ๆ สะดวก และประหยัดเวลาในการทำน้อยกว่า แต่มีข้อเสียคือการทำหนังสือดังกล่าวเมื่อเปิดบ่อย ๆ และเปิดเกิน 90 องศา ถ้าเปิดอย่างไม่ระมัดระวัง และถ้ากระดืบไม่ดีหรือไม่แข็งแรงพอจะทำให้ขาดง่าย
2. ลักษณะการเปิดหนังสือให้กางออกทำมุมกับพื้น 180 องศา เป็นลักษณะการทำหนังสือที่ยากกว่าแบบ 90 องศา เพราะภาพที่เกิดขึ้นมีลักษณะที่เหมือนจริงดูสมจริงสมจังกว่าแบบ 90 องศา ข้อเสียคือ ผู้ออกแบบใช้ความคิดในการทำและขั้นตอนการผลิต คือการพับจะทำให้ดูยาก เพราะเมื่อเปิดหนังสือภาพที่พับจะต้องพอดี และปิดหนังสือได้สนิท
3. ลักษณะการเปิดหนังสือให้กางทำมุม 360 องศา เป็นลักษณะที่สามารถพับได้รอบตัววิธีนี้ไม่ค่อยนิยมทำกัน เพราะเสียเวลาในการคิดและมักมีความยุ่งยากในการผลิต ลักษณะการกางหนังสือ

แบบ 90 องศา และ 180 องศา จะนิยมทำมากกว่าแบบที่พับได้รอบตัว 360 องศา พร้อมทั้งยังสะดวกกับเด็กมาก

การแบ่งประเภทของหนังสือภาพยกระดับ จะแบ่งโดยยึดหลักการทางของหน้าหนังสือ ที่เมื่อเปิดหน้าหนังสือในความกว้างแต่ละองศา ภาพที่พับไว้จะยกตั้งขึ้นตามองศาที่แตกต่างกันไป

คุณค่าและประโยชน์ของภาพยกระดับ การนำภาพยกระดับมาใช้ประกอบในหนังสือสำหรับเด็ก เนื่องจากคุณค่าของภาพยกระดับนั่นเอง มีผู้กล่าวถึงคุณค่าของภาพยกระดับไว้ดังนี้

แม็คจี และชาร์ลเวิร์ด (McGee & Charlesworth, 1984, p. 854) กล่าวว่า หนังสือภาพที่เป็นภาพยกระดับได้รับความนิยมจากผู้สนใจมาก รวมไปถึงการนำไปใช้ในการเรียนการสอน ที่ครูเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ถ่ายทอด หนังสือภาพยกระดับนี้ จะสามารถช่วยให้ครูผู้สอนได้เป็นอย่างดี โดยครูสามารถสังเกตการณ์การบรรยายและการอธิบายของนักเรียนในการใช้ภาพเหล่านั้นได้ หรือนำมาเป็นกิจกรรมประกอบการอ่านได้ด้วย

ภนิดา จันทรส่อง (2541, หน้า 36) กล่าวว่า ภาพสามมิติเป็นการออกแบบให้ได้รูปทรง และดึงดูดความสนใจ ตั้งใจได้รวดเร็วกว่าการดูภาพพื้นผิวธรรมดา

คลิต นิจจรัสกุล (2534, หน้า 5) กล่าวถึงประโยชน์ของภาพยกระดับที่มีต่อเด็กไว้ดังนี้

1. ทำให้เกิดการตื่นตัวในการอ่าน
2. ทำให้เกิดความตื่นเต้น
3. ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

การดูภาพยกระดับให้คุณค่าทั้งด้านที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม ทำให้เด็กสนใจในการเรียนมากยิ่งขึ้น

ประโยชน์ของการดูภาพยกระดับ ในส่วนของประโยชน์ของภาพยกระดับนั้น มีผู้กล่าวถึงประโยชน์ของภาพยกระดับไว้ดังนี้ คือ

โบนิง และราเดินซิซ (Bohning & Radencich, n.d. อ้างถึงใน ภนิดา จันทรส่อง, 2541, หน้า 36) ได้กล่าวว่า หนังสือภาพ Pop-up สามารถใช้ในห้องเรียนเพื่อ

1. นำไปประกอบการเล่าเรื่อง
2. ดึงดูดความสนใจนักเรียนรักการอ่านหนังสือ
3. เพิ่มความคิดสร้างสรรค์
4. ให้ความรู้เป็นแนวทางให้เกิดการเรียนรู้

ยามาดา (Yamada, n.d. อ้างถึงใน ปนัดดา แก้วสนั่น, 2535, หน้า 28) การทำภาพที่มีมิติ ในลักษณะแนวตั้ง สิ่งที่เป็นในการคิดประดิษฐ์ในหลาย ๆ รูปแบบคือ การผสมผสานกัน ระหว่างการพับเป็นรอย และการตัด จะทำให้เกิดความคิดในการประดิษฐ์ที่ดี ให้คุณค่าในการฝึกทักษะ ฝึกความคิดสร้างสรรค์ และสามารถสร้างจินตนาการมากมาย

โคซารัน (Cochran, n.d. อ้างถึงใน ปนัดดา แก้วสนั่น, 2535, หน้า 29) กล่าวว่า ในการเรียน การสอนของโรงเรียนต่าง ๆ มักจะมีปัญหามากในด้านความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมไปถึง ความแตกต่างของพื้นฐานประสบการณ์ ซึ่งวิธีการหนึ่งที่จะช่วยลดปัญหานี้ คือ การนำหนังสือการ์ตูน ภาพยนตร์เข้าใช้ในการสอน เพราะหนังสือภาพยนตร์มีคุณสมบัติที่ดีหลายประการ จะทำให้ เด็กรู้สึกมีส่วนร่วมร่วมกับตัวละครในหนังสือ ทำให้เด็กรู้สึกสนุก อันจะทำให้เกิดความรักในการที่จะอ่าน หนังสือเพิ่มขึ้น

จากประโยชน์ของภาพยนตร์ที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการนำ ภาพยนตร์ จึงได้นำมาสร้างเป็นหนังสือส่งเสริมการอ่านบทร้อยกรองภาษาไทย เพื่อให้ให้นักเรียน ได้อ่านบทร้อยกรองด้วยความสนุกและเข้าใจเนื้อหาของร้อยกรองมากยิ่งขึ้น

จิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้

ในการสร้างหนังสือสำหรับเด็กเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนสำหรับเด็กนั้น หนังสือที่ดี จะต้องมามีลักษณะตรงกับความต้องการและพัฒนาการของเด็ก ผู้สร้างหนังสือสำหรับเด็ก จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงหลักการและทฤษฎีพื้นฐานทางจิตวิทยา ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาต่าง ดังนี้

จิตวิทยาเกี่ยวกับการรับรู้และการเรียนรู้ การที่มนุษย์สามารถรับรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ ต้องอาศัย ปัจจัยหลายอย่าง

สติต วงศ์สวรรค์ (2525, หน้า 79) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่กำหนดการรับรู้ว่าการรับรู้จะเกิดขึ้น มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับสิ่งที่มีอิทธิพลหรือปัจจัยของการรับรู้ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ ลักษณะของผู้รับรู้ และลักษณะของสิ่งเร้า

วาณิช บรรจง (2518, หน้า 50) กล่าวถึง สาเหตุของการเรียนรู้ว่า การเรียนรู้เกิดจาก สิ่งต่าง ๆ ดังนี้

การกระตุ้น เป็นเครื่องแสดงปฏิกิริยาเพื่อตอบสนองความต้องการ การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ ก็เมื่อมีสิ่งใดมากระตุ้นหรือมาเร้า

ความมุ่งหมาย เมื่อมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งย่อมจะเกิดความมุ่งหมาย

การพิจารณา เป็นการเทียบเคียงกับเหตุการณ์เก่า ๆ ที่เคยพบมา และคิดหาทางที่จะ แสดงปฏิกิริยา

การแสดงปฏิกิริยา เด็กอาจทดลองปฏิบัติโดยวิธีลองผิดลองถูกก็ได้ถ้าสิ่งนั้นไม่ยุ่งยากนัก เด็กก็อาจทำได้ถูกต้อง

การเรียนรู้จะเกิดได้ดีเมื่อการเรียนการสอนเป็นไปตามจุดมุ่งหมาย ความต้องการ ความสนใจ ความสามารถของผู้เรียน และเมื่อผู้เรียนเข้าใจความหมาย

จิตวิทยาเกี่ยวกับแรงจูงใจ สิ่งเร้า และการเสริมแรง แรงจูงใจมีผลต่อการเรียนรู้และการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ นับว่าเป็นเรื่องสำคัญที่เราจะสร้างเสริมแรงจูงใจให้แก่เด็ก

ประสาธ อิศรปริดา (2522, หน้า 29) ได้กล่าวถึงวิธีการสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้แก่เด็ก ดังนี้

1. ฝึกให้เด็กเป็นผู้รู้จักพึ่งตนเอง ให้เป็นตัวของตัวเอง มีเหตุผล และใช้ความสามารถของตนเอง
 2. เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความสามารถในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะนำความสำเร็จมาให้แก่ตัวเอง
 3. พยายามกระตุ้นให้เด็ก เป็นบุคคลที่กล้าเผชิญกับปัญหาที่ต้องการ ใช้ความพยายาม และให้เกิดความรู้สึกที่เพลิดเพลินในการแก้ปัญหา
 4. ฝึกให้เด็กเป็นบุคคลที่ชอบแข่งขันกับตัวเอง โดยยึดมาตรฐานหรือหลักเกณฑ์อันใดอันหนึ่งเป็นหลัก
 5. ผู้ที่มีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย
 6. เมื่อเด็กประสบความสำเร็จในกิจกรรมใด ๆ ก็ควรให้คำยกย่องชมเชย หรือให้รางวัล ซึ่งจะเป็นสิ่งเสริมแรงให้เด็กมีความปรารถนาที่จะทำกิจกรรมอื่น ๆ อย่างต่อเนื่องจนเป็นนิสัย
- สิ่งเร้ามีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์และสัตว์ ทั้งนี้เพราะเป็นสิ่งช่วยกระตุ้นให้มนุษย์เกิดการตอบสนอง และแสดงพฤติกรรมไปสู่จุดมุ่งหมายได้เมื่อมนุษย์เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้า ย่อมเป็นสิ่งที่บ่งบอกว่ามนุษย์เกิดการเรียนรู้

พยอม วงศ์สารศรี (2526, หน้า 36) ได้กล่าวว่า สิ่งเร้า (Stimulus) เป็นต้นเหตุให้มนุษย์แสดงพฤติกรรม หรือกล่าวได้ว่าเป็นตัวกระตุ้นให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมออกมา สิ่งเร้าแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. สิ่งเร้าภายนอก (External Stimulus) ได้แก่ วัตถุ คน สิ่งของ สัตว์ รวมทั้งหลักศีลธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีในสังคม สิ่งเร้านี้เป็นตัวกระตุ้นให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมต่างกันออกมา
2. สิ่งเร้าภายใน (Internal Stimulus) ได้แก่ สิ่งแวดล้อมภายใน ได้แก่ การกระทำของอวัยวะต่าง ๆ ในร่างกายของมนุษย์ที่เป็นต้นเหตุให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมนั้น

จิตวิทยาเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก พัฒนาการ (Development) ในทางจิตวิทยา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงลักษณะของบุคคลทั้งในด้านโครงสร้าง (Structure) และแบบแผน (Pattern) ของร่างกายและพฤติกรรมที่แสดงออกพัฒนาการของมนุษย์ตั้งแต่แรกเกิดจนเป็นผู้ใหญ่ จะเกิดขึ้นไปเรื่อย ๆ เป็นขั้น ๆ ไป และเป็นแบบฉบับสอดคล้องกันไปทั้ง 4 ด้าน คือ ทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา (รัดพร ชังธาดา, 2531, หน้า 49)

พรณี ชูทัย (2520, หน้า 104) ได้อธิบายถึงลักษณะพัฒนาการทางด้านร่างกายของเด็ก ระดับประถมศึกษาตอนต้น (ป.1-ป.3) ซึ่งมีอายุระหว่าง 6-9 ปี ดังนี้

1. เด็กในวัยนี้มีความคล่องแคล่วว่องไว เด็กมักใช้วิธีผ่อนคลายระบายอารมณ์ด้วยการนั่งแทะดินสอ จัดเขียน ม้วนผมเล่น ฯลฯ

2. เด็กวัยนี้มีความต้องการการพักผ่อน เด็กมีความเบื่อหน่ายปรากฏให้เห็นได้ง่าย อันเป็นผลจากการใช้งานทางด้านร่างกายและสมองของเด็ก

3. วัยนี้เด็กมีปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมกล้ามเนื้อในการปฏิบัติงานนาน ๆ

4. ความสามารถในการใช้สายตาจะสมบูรณ์เมื่อเด็กอายุประมาณ 8 ขวบ

5. เด็กวัยนี้มักคิดโรคร้าย จึงไม่เป็นการประหลาดนักที่เด็กจะขาดเรียนบ่อย ๆ

6. เด็กวัยนี้มักไม่อยู่นิ่ง มักทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งอยู่เสมอ และมักทำอะไรที่ไม่คำนึงถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้น จึงประสบอุบัติเหตุได้บ่อย ๆ

สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2533, หน้า 63) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมของเด็กวัยประถมศึกษาว่า เด็กวัยประถมศึกษาจะเรียนรู้การควบคุมอารมณ์ เด็กยังมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับการเรียน มีความกลัว เช่น กลัวว่าจะถูกล้อ กลัวสอบไม่ได้แล้วถูกทำโทษ หรือกลัวความมืด เป็นต้น นอกจากอารมณ์ต่าง ๆ แล้ว เด็กวัยนี้เป็นวัยที่มีความร่าเริงเบิกบาน เด็กจะสนุกในการเล่น เกมต่าง ๆ ข้อสำคัญที่สุดเด็กจะต้องประสบความสำเร็จ รู้ว่าตนมีสมรรถภาพ ส่วนพัฒนาการทางสังคม เด็กวัยนี้จะมีสังคมพิเศษเฉพาะของเด็ก เด็กมักจะรวมกลุ่มตามเพศ การเล่นเกมต่าง ๆ ก็มักจะแบ่งตามเพศ เพื่อจะมีความสำคัญต่อพฤติกรรม ทักษะ และค่านิยมของเด็ก

รัดพร ชังธาดา (2531, หน้า 59) ได้กล่าวถึงงานตามขั้นพัฒนาการของ Havighurst ของเด็กในวัย 6-12 ปี ว่า เด็กวัยนี้มีงานประจำวัยดังนี้

1. เรียนรู้ที่จะใช้ทักษะทางด้านร่างกาย
2. สร้างทัศนคติต่อตนเองในฐานะที่เป็นสิ่งที่มีชีวิต
3. เรียนรู้ที่จะปรับตัวให้กับเพื่อนรุ่นเดียวกัน
4. เรียนรู้บทบาททางสังคมที่เหมาะสมของเพศหญิงและชาย
5. พัฒนาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตประจำวัน

6. พัฒนาเกี่ยวกับเรื่องศีลธรรมจรรยาและค่านิยม
7. สามารถช่วยเหลือตนเองได้
8. พัฒนาทัศนคติต่อกลุ่ม ต่อสังคม และสถาบันต่าง ๆ
9. พัฒนาทักษะพื้นฐานทางการอ่าน เขียน และคำนวณ

จิตวิทยาเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อม ความพร้อม (Readiness) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเรียนรู้ของเด็ก นักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของความพร้อม และหลักการเตรียมความพร้อมไว้ดังนี้

บันลือ พลฤกษ์วัน (2532, หน้า 26) ได้อธิบายถึงความพร้อมทางการเรียนว่า หมายถึง สภาพที่เด็กผู้เรียนสามารถรับรู้และเข้าร่วมกิจกรรมในการเรียนการสอนได้ดี หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง เด็กที่มีความพร้อมทางการเรียนจะเป็นผู้ที่สามารถเรียนได้ดี โดยมีอุปสรรคน้อยที่สุดนั่นเอง องค์ประกอบแห่งความพร้อมทางการเรียนนี้ ควรพิจารณาถึงองค์ประกอบต่างๆ ไป เช่น ความพร้อมทางการอ่าน ความพร้อมทางการเขียน ความพร้อมทางการคิดคำนวณ และความพร้อมทางพื้นฐานประสบการณ์ เป็นต้น

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539, หน้า 2) ได้ให้ความหมายของความพร้อมในการเรียนของเด็กเล็กว่า หมายถึง ความสามารถระดับหนึ่งจะช่วยให้การเรียนดำเนินไปด้วยดี โดยมีอุปสรรคไม่มากนัก เรียนได้ในอัตราปกติสำหรับเด็กทั่วไป ความสามารถดังกล่าวอาจเกิดจากที่ผู้เรียนมีวุฒิภาวะ หรือจากการเรียนรู้ การฝึกฝนที่ผ่านมา หรือเกิดจากอิทธิพลของทั้งสองสิ่งประกอบกันได้ ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียน และปราศจากการขัดข้องทางร่างกาย อารมณ์ ซึ่งเป็นผลรวมของพัฒนาการทุกด้านที่ประสานกันสนิท

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในการจัดการศึกษาสำหรับเด็ก ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการและความพร้อมในการเรียนให้แก่เด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ทั้งยังเป็นการปลูกฝังลักษณะนิสัย สังคมนิสัย คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดี เพื่อให้เด็กได้มีการพัฒนาไปตามศักยภาพ และสิ่งที่จะเสริมสร้างพัฒนาการและความพร้อมในการเรียนดังกล่าวข้างต้น ได้แก่ การจัดประสบการณ์ กิจกรรมให้สอดคล้องเหมาะสมกับวัยของเด็ก

การสร้างหนังสือการ์ตูนสำหรับเด็กต้องอาศัยหลักการและทฤษฎีทางจิตวิทยาเป็นองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญในการสร้างหนังสือการ์ตูนสำหรับเด็ก

พัฒนาการทางสติปัญญา Piaget (n.d. อ้างถึงใน ไชยยศ เรื่องสุวรรณ, 2526, หน้า 73) กล่าวว่า เด็กจะไม่มีวันเรียนรู้โดยการที่มีคนบอกหรือได้อ่านเกี่ยวกับสิ่งนั้น แต่จะเรียนรู้โดยการลงมือทำ ความรู้จักกับสิ่งนั้น และทำกิจกรรมด้วยตนเอง ฉะนั้นการศึกษา จึงมีบทบาทและอิทธิพลต่อ การพัฒนาสติปัญญาของเด็กวัยนี้มาก

พัฒนาการของเด็กวัยประถมศึกษา มีความอยากรู้อยากเห็นทุกสิ่งที่อยู่รอบตัว (ฉวีวรรณ กินาวงศ์, 2521, หน้า 83)

1. ชอบเคลื่อนไหวอยู่เสมอ
2. มักเอาใจใส่หนังสือที่มีรายละเอียดมาก เช่น ชอบอ่านการ์ตูนแนวผจญภัย

หลักการและทฤษฎีทางจิตวิทยา ทฤษฎีสัมพันธเชื่อมโยงของ Thorndike การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้โดยการสร้างสิ่งเชื่อมโยง (Bond) ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง (ไชยยศ เรืองสุวรรณ 2526, หน้า 58) โดยเริ่มให้นักเรียนได้อ่านบทหรือกรองจากหนังสือการ์ตูนภาพยระดับที่มีสีสันสวยงาม และเมื่อเปิดหนังสือออกจะมีภาพพุ่งออกมา เป็นการสร้างสิ่งเร้าให้ผู้อ่านอยากรู้อยากเห็น และมีการตอบสนองโดยการอ่านบทหรือกรองในหนังสือ

ทฤษฎีการวางเงื่อนไขต่อเนื่องของ Guthrie (n.d. อ้างถึงใน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2534, หน้า 49-51) การเรียนรู้เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง สิ่งเร้าเกิดจากการกระทำและการเคลื่อนไหว

ทฤษฎีการวางเงื่อนไขด้วยการกระทำของ Skinner (n.d. อ้างถึงใน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2534, หน้า 43) หลักการสอนตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเสริมแรงด้วยการกระทำ (Operant Reinforcement) ในการกำหนดการเสริมแรงการกระทำของผู้เรียน การเรียนรู้เป็นลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างแรงขับและรางวัล

ทฤษฎีการอ่านของ แลพฟ์ และฟลัด (Lapp & Flood, 1978, pp. 289-290) ว่าด้วยทฤษฎีเน้นการจัดลำดับข้อความ เชื่อว่าการอ่านเป็นกระบวนการทางจิตวิทยาการรับรู้ข่าวสารและการนำข่าวสารนั้น ไปเปรียบเทียบกับประสบการณ์เดิมแล้วเกิดเป็นความรู้ใหม่

จากจิตวิทยาที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการสร้างหนังสือการ์ตูน กล่าวได้ว่า จุดเริ่มต้นของการเรียนรู้เกิดจากแรงจูงใจ คุณสมบัติที่จะโน้มน้าวให้เด็กเกิดความสนใจที่จะอ่านและสนุกสนาน คล้อยตามเรื่องที่อ่าน เกิดจากการเสริมแรง การตอบสนองต่อสิ่งเร้า ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญในการนำมาใช้ในห้องเรียนต่อไป

ความชอบ

ความหมายของความรู้สึกและอารมณ์ เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการทางด้านจิตใจที่บุคคลสามารถมีการรับรู้ หรือเกิดการเรียนรู้ตามสภาพแวดล้อมต่างๆ ในระดับจิตสำนึก (Conscious) กระบวนการทางจิตจะต้องประกอบด้วยภาวะต่างๆ 3 ชั้น คือ

1. การรับรู้ (Cognition)
2. ขึ้นเกิดความรู้สึกและอารมณ์ (Affection or Feeling)
3. ขึ้นแนวโน้มของการแสดงพฤติกรรม (Conation or Willing)

ตัวอย่างเช่น บุคคลหนึ่งกำลังผ่านหน้าโรงภาพยนตร์ บังเอิญมองเห็นภาพโปสเตอร์หรือภาพตัวอย่างของภาพยนตร์ติดไว้ที่บอร์ด (แสดงว่าบุคคลกำลังอยู่ในขั้นการรับรู้) ในที่สุดจึงตกลงใจซื้อตั๋วเพื่อเข้าชมภาพยนตร์ (บุคคลกำลังอยู่ในขั้นแสดงพฤติกรรม หรือทำให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ จะเห็นได้ว่าเรื่องของอารมณ์จะอยู่ในสภาวะขั้นที่ 2 คือ ขึ้นเกิดความรู้สึกหรืออารมณ์) (ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2532, หน้า 270)

พยอม วงศ์สารศรี (2526, หน้า 193) ให้ความหมายของความสนใจในแง่หนึ่งว่า ความสนใจในที่นี้กล่าวถึงความสนใจพื้นฐาน ไม่ได้พุ่งสิ่งไปถึงความสนใจอาชีพดังที่นักแนะแนวให้ความสนใจ

ถ้านักเรียนคนหนึ่งพูดให้ท่านได้ยินว่า “ฉันชอบเรียนวิชาเลขคณิต” ท่านจะตีความหมายของคำว่า “ชอบ” อย่างไรและท่านจะเรียกความชอบนี้ว่าอะไร

ในฐานะที่ท่านเป็นครู ท่านคิดว่าบทบาทของท่านจำเป็นหรือไม่ จะต้องศึกษาค้นคว้ากิจกรรมอะไรที่นำความพอใจมาสู่ผู้เรียน อะไรเป็นเครื่องเร้าให้ผู้เรียนมาสนใจเรื่องนั้น ๆ

สิ่งที่มีอิทธิพล ซึ่งเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงความชอบ ความพอใจ ก็คือ ความสนใจ (Interest)

ลักขณา สรวิวัฒน์ (2530, หน้า 145) ได้แบ่งแยกประเภทของอารมณ์โดยกล่าวว่า มีเกณฑ์หลายอย่างที่ใช้แบ่งแยกประเภทของอารมณ์ เราอาจจะใช้ท่วงทำนองของความรู้สึกเป็นตัวกำหนดซึ่งอาจจะแบ่งเป็น 2 พวกใหญ่ ๆ คือ

1. อารมณ์ที่เปลี่ยนไปทางยินดี เช่น สนุกสนาน พอดี เคารพรัก ภูมิใจ ชอบ ดีใจ
2. อารมณ์ที่เป็นไปในทางไม่ยินดี เช่น โกรธ กลัว เศร้าโศก เกลียด ไม่ไว้วางใจ ขยะแขยง เจ็บปวด และอื่น ๆ

ความหมายของความสนใจ นักการศึกษาถือว่าความสนใจของนักเรียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งในการเรียนการสอน

พยอม วงศ์สารศรี (2526, หน้า 193) อธิบายถึงความสนใจว่า เป็นท่าทีความรู้สึกซึ่งแบ่งลักษณะออกมาเป็นความใส่ใจไปยังสิ่งหนึ่งที่ผ่านเข้ามาในการเรียนรู้

กมลรัตน์ (2528, หน้า 233) กล่าวว่า ความสนใจเป็นความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งความสนใจของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกัน ก็เนื่องจากองค์ประกอบสำคัญคือ ความต้องการ ความถนัด และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในสังคมที่แตกต่างกัน

คิวอี้ (Ducey, 1978 อ้างถึงใน บุญปลูก สิทธิไทย, 2534, หน้า 38) กล่าวว่า ความสนใจ คือ ความรู้สึกพอใจที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แนวความคิดใดความคิดหนึ่ง หรือกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง

กู๊ด (Good, 1979 อ้างถึงใน บุญปลูก สิทธิไทย, 2534, หน้า 39) อธิบายว่าความสนใจ เป็นความรู้สึกของคนเราที่แสดงต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความรู้สึกนั้นอาจจะมีชั่วขณะหรืออาจจะมีถาวรต่อไปก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความอยากรู้อยากเห็นของบุคคลนั้น โดยได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์ของเขาเอง

จากความหมายของความสนใจเหล่านี้พอสรุปได้ว่า ความสนใจ หมายถึงความรู้สึกชอบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และความรู้สึกนั้นมีผลให้บุคคลนั้นมีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความใส่ใจ ซึ่งความรู้สึกนี้อาจจะมีชั่วขณะหรืออาจจะมีเป็นการถาวรก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจของบุคคลนั้น ๆ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเกี่ยวกับหนังสือการ์ตูน

เอกชัย ปุยะติ (2534, หน้า 68) ได้ทำการวิจัยการสร้างหนังสือการ์ตูน เรื่อง “สังข์ศิลป์ชัย” เพื่อใช้เป็นหนังสืออ่านประกอบสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2534 โรงเรียนไพศาลสามัคคี เป็นกลุ่มทดลอง และโรงเรียนบ้านหนองแก้ม เป็นกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 30 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มที่อ่านหนังสือการ์ตูนประกอบการเรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่ากลุ่มที่เรียนโดยไม่ใช้

วิไลศักดิ์ เห่งบุญมา (2537, หน้า 74) ได้สร้างหนังสือการ์ตูนประกอบการเรียน เรื่อง “บุคคลสำคัญ” กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 50 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้หนังสือการ์ตูนประกอบการเรียนมีความคงทนในการเรียนรู้สูงกว่ากลุ่มควบคุม

ปรีชา กระจางทอง (2535, หน้า 74) ได้ศึกษา เรื่อง การใช้การ์ตูนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอัสพรสวรรค์ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการ์ตูนมีความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียน ว.001 และนักเรียนที่เรียนด้วยการ์ตูนมีพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์เพิ่มสูงขึ้น

ฉวีวรรณ บุญการี (2537, หน้า 96) ได้ทำการวิจัยเรื่องการสร้างหนังสือการ์ตูน เรื่อง “คำพังเพย” เพื่อใช้เป็นหนังสืออ่านประกอบสำหรับสอนซ่อมเสริม วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ผลปรากฏว่า หนังสือการ์ตูน เรื่อง “คำพังเพย” มีประสิทธิภาพในระดับดีมาก เหมาะที่จะใช้เป็นหนังสืออ่านประกอบ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มที่เรียนซ่อมเสริมโดยใช้หนังสือการ์ตูนสูงกว่ากลุ่มที่เรียนซ่อมเสริมโดยวิธีปกติ

บราวน์ และฮาร์ดเชอโรด (Brown & Hardcheroad, 1997, pp. 113-155) ได้ทดลองการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมในโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่งในสหรัฐอเมริกา โดยครูจะจัดมุมของการ์ตูนไว้บนแผ่นป้ายสำหรับห้องเรียน นักเรียนจะเลือกตัดการ์ตูนจากหนังสือพิมพ์และวารสารไปติดไว้ที่มุมดังกล่าว พร้อมทั้งอธิบายจุดเด่นของการ์ตูนนั้น ในแต่ละสัปดาห์นักเรียนจะช่วยกันพิจารณาเลือก “การ์ตูนประจำสัปดาห์” ที่ดีที่สุดและบรรยายข่าวหรือเหตุการณ์ที่สำคัญในรอบสัปดาห์ได้ดีที่สุด แล้วคิดไว้บนป้ายประกาศพิเศษ ซึ่งช่วยให้นักเรียนเข้าใจจุดสำคัญของภาพในหนังสือพิมพ์และวารสาร ซึ่งจะช่วยสะท้อนเหตุการณ์ปัจจุบันของประเทศทั่วโลก เป็นการส่งเสริมการเรียนวิชาสังคม

คินเดอร์ (Kinder, 1959, pp. 68-69) ได้ทำการสำรวจการใช้การ์ตูนประกอบการสอนของครูระดับมัธยมศึกษา จำนวน 300 คน ผลการสำรวจสรุปได้ว่า ครูทุกคนมีความพอใจในประโยชน์ของการ์ตูน นักเรียนร้อยละ 97 ชอบเรียนกับครูที่ใช้การ์ตูนประกอบการสอนการ์ตูนมีประโยชน์มากที่สุด สำหรับครูที่สอนวิชาสังคมศึกษา คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ใช้ประโยชน์เป็นภาพประกอบดึงดูดความสนใจ การสนใจ การให้ความชัดเจน และเน้นให้เกิดอารมณ์ขัน โดยที่ครูและนักเรียนพอใจหนังสือแบบเรียนที่มีการ์ตูนเป็นภาพประกอบ

เมยาร์ท และคาร์เทอร์ (Myatt & Carter, 1979, pp. 47) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความชอบของเด็กระดับประถมศึกษาขึ้นไป พบว่า เด็กเล็กชอบและเลือกภาพที่มีรายละเอียดน้อยกว่าภาพที่มีรายละเอียดมาก แต่เด็กโตชอบภาพที่มีรายละเอียดมากกว่าภาพที่มีรายละเอียดน้อย

งานวิจัยเกี่ยวกับหนังสือการ์ตูนภาพยกระดับ

อมรรตน์ เกสวะฉนะ (2533, หน้า 71) ได้ศึกษา เรื่อง การสร้างหนังสือการ์ตูนภาพยกระดับจากวัสดุราคาแพง เรื่อง “โสนน้อยเรือนงาม” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยปรากฏว่า ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ และความคิดเห็นของครูภาษาไทย และครูผู้สอนกลุ่มวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัยเกี่ยวกับหนังสือการ์ตูนภาพยกระดับอยู่ในเกณฑ์ดีมาก และความคิดเห็นของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ดีมากเช่นเดียวกัน ซึ่งนักเรียนส่วนมากชอบอ่านหนังสือการ์ตูนภาพยกระดับอยู่ในเกณฑ์สูง นอกจากนี้นักเรียนที่อ่านหนังสือการ์ตูนภาพยกระดับมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้อ่านหนังสือการ์ตูนภาพยกระดับ

สามารถ เนียมสุวรรณ (2533, หน้า 40) ศึกษาผลการใช้การ์ตูนเคลื่อนไหวโปรงใส วิชาจริยศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนจากการ์ตูนเคลื่อนไหวโปรงใสประกอบเครื่องฉายภาพ

ข้ามสรีระที่มีการสรุประหว่างบทเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่จากการดูเคลื่อนไหวโปรงใสที่มีการสรุปตอนท้ายของบทเรียน

ปนัดดา แก้วสนั่น (2535, หน้า 92-93) ได้ศึกษาการสร้างการ์ตูนภาพยกระดบชนิดตั้งโต๊ะสำหรับการฝึกทักษะการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสตรีวิทยา 2 ผลปรากฏว่า นักเรียนที่ฝึกทักษะการพูดโดยใช้วิธีการสอนด้วยการ์ตูนภาพยกระดบชนิดตั้งโต๊ะ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนทักษะการพูด โดยใช้วิธีการสอนปกติด้วยหนังสือแบบเรียนภาษาอังกฤษของกรมวิชาการ และจากผลการประเมินประสิทธิภาพของการ์ตูนภาพยกระดบชนิดตั้งโต๊ะอยู่ในเกณฑ์ดี สามารถที่จะเป็นแนวทางในการสร้างการ์ตูนภาพยกระดบต่อไป ส่วนแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการ์ตูนภาพยกระดบชนิดตั้งโต๊ะ รวมทั้งความต้องการในการใช้การ์ตูนภาพยกระดบอยู่ในเกณฑ์ดี

ภณิดา จันทร์ส่อง (2541, หน้า 93-95) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างหนังสือการ์ตูนภาพยกระดบที่มีเสียงดนตรีประกอบ เพื่อส่งเสริมการอ่านภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลปรากฏว่า หนังสือการ์ตูนภาพยกระดบที่มีเสียงดนตรีประกอบที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทำแบบทดสอบหลังการอ่านหนังสือการ์ตูนภาพยกระดบที่มีเสียงดนตรีประกอบสูงกว่าการทำแบบทดสอบก่อนการอ่าน และผลการสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ และอาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประเมินคุณภาพของหนังสือภาพยกระดบที่มีเสียงดนตรีประกอบอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนผลจากการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประเมินคุณภาพของหนังสือการ์ตูนภาพยกระดบที่มีเสียงดนตรีประกอบนักเรียนมีความชอบอยู่ในเกณฑ์ชอบมาก

สุนันทา ฝืนนิมิตร (2543, หน้า 52) ได้ทำการศึกษาผลของการใช้หนังสือการ์ตูนภาพยกระดบประกอบการอ่านบทร้อยกรองภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลปรากฏว่า หนังสือการ์ตูนภาพยกระดบที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพในระดับดีมาก เหมาะที่จะใช้เป็นหนังสืออ่านประกอบ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่ากลุ่มที่เรียนโดยใช้หนังสือการ์ตูนภาพยกระดบ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยวิธีปกติ